

1944, august 19. [Kijev.] — Zpráva Ukrajinského štábu partizánskeho hnutia predsedovi KSČ Kl. Gottwaldovi v Moskve o situácii v slovenskej armáde a o rozmachu partizánskeho hnutia na Slovensku.

Prísne tajné.

Zvláštne hlásenie o situácii v Československu

O zostrení rozporov medzi ustupujúcimi oddielmi nemeckej armády a slovenskými voj. jednotkami

Ukrajinský štáb partizánskeho hnutia dostal od partizánskych oddielov, ktoré pôsobia na území Československa a Maďarska, celý rad hlásení o zostrujúcich sa rozporoch medzi nemeckými vojenskými útvarmi na jednej strane a slovenskými i maďarskými útvarmi na strane druhej.

Velitelia oddielov hlásia:

Krasnorudskij 3. 8. 1944

„Slovenská pohraničná stráž nepúšťa ustupujúcich Nemcov cez hranice. Nemci idú cez hranice Maďarska.“

Krasnorudskij 7. 8. 1944

„Maďari nepúšťajú Nemcov cez hranice. Na jednom mieste Nemci prešli hranice po hradskej. Maďari navrhli Nemcom, aby zložili zbrane, oni však odmietli a rokovanie sa skončilo ozbrojenou zrážkou.“

Kunickij 7. 8. 1944

„Maďarské a slovenské pohraničné útvary nepúšťajú Nemcov cez hranice. Nemecké posádky, ktoré sa pokúšali 29. júla prejsť cez hranice, neboli prepustené. Cez hranice sa dostali len tí Nemci, ktorí zložili zbrane.“

Tatarčuk 8. 8. 1944

„Maďari púšťajú cez hranice len neozbrojených Nemcov. Slovenskí hraničiarci nepúšťajú Nemcov vôbec.“

O politicko-morálnom stave slovenskej armády

Podľa svedectva veliteľov partizánskych oddielov pôsobiacich na československom území možno charakterizovať politicko-morálny stav slovenskej armády takto:

Slovenská armáda sympatizuje s Červenou armádou a čaká na okamih, keď bude môcť spoločne s ňou vystúpiť proti nemeckým vojskám. Obyvateľstvo s netrpezlivosťou očakáva príchod Červenej armády.

Velitelia oddielov hlásia:

Veličko 7. 8. 1944

„Slovenské jednotky sú odhodlané prejsť na stranu sovietskych vojsk.“

Krasnorudskij 8. 8. 1944

„Obyvateľstvo Československa očakáva príchod Červenej armády.“

Veličko 10. 8. 1944

„Podľa zpravodajských údajov sa v slovenských vojenských útvaroch učia sovietsku hymnu. Niektoré útvary majú červené zástavy a heslá „Nech žije Stalin!“

Kvitinskij 11. 8. 1944

„Často sa stretávame s dôstojníkmi slovenskej armády. V slovenskom lude a v armáde sa prejavuje protinemecká nálada. Slováci sympatizujú s nami a s Červenou armádou.“

Veličko 13. 8. 1944

„Útok 2. pešej divízie, ktorého cieľom bolo obklúčiť a rozdrviť partizánov v oblasti Nízkyh Tatier, zmenil sa na manifestáciu družby slovenských vojakov a dôstojníkov s partizánmi.“

Krasnorudskij 30. 7. 1944

„V dôsledku rokovaní s československým práporom sa tento prápor rozpadol. Skupiny vojakov sa vyhýbajú práci, čím znemožňujú budovanie obranných stavieb. Odovzdali sme československým vojakom letáky s výzvami. Čechoslováci nás uznávajú a udržiavajú s nami spojenie. Niekoľko vojakov dezertovalo, ostatní boli odvedení neznámym smerom. V dôsledku toho všetkého Nemci nechali výstavbu opevnení nedokončenú.“

Veličko 17. 8. 1944

„16. augusta Nemci poslali skupinu slovenských vojakov v počte 30 ľudí na bojový prieskum. Namiesto bojových akcií došlo k zbrataniu medzi slovenskými vojakmi a partizánmi.“

„Pešia rota veliteľa Vladislava Eli,¹ ktorá je časťou 4. slovenského pluku, je pripravená prejsť k partizánom.“

Kvitinskij 17. 7. 1944

„14. augusta prešlo k nášmu oddielu 9 slovenských vojakov s plnou výzbrojou.“

O rozvoji národnooslobodzovacieho hnutia v Československu

Československý ľud sa dvíha do boja proti nemeckým okupantom, o čom svedčia fakty vzrastajúceho ľudového hnutia, ktoré sa šíri v celom Československu.

Velitelia oddielov hlásia:

Veličko 8. 8. 1944

„Podmienky rozvoja slovenského partizánskeho hnutia sú neobmedzené.“

Kalina 11. 8. 1944

„Ludová organizácia na Slovensku má svoju armádu rozloženú na severovýchodnom Slovensku. Centrum národnooslobodzovacieho hnutia je v Banskej Bystrici.“

Sečanský 13. 8. 1944

„11. augusta 1944 prišiel do obce Lužná oddiel žandárov a slovenských vojakov v počte 80 ľudí, aby zajaľ partizánov, ktorí rozstrelali auto s Nemcami. Prišli za nimi partizáni a začali rokovať. Ako výsledok rokovaní veliteľ trestného oddielu kapitán žandárstva ubezpečil, že jeho skupina nebude bojovať proti partizánom.“

„Veliteľ slovenskej čaty vyhlásil, že vojaci si neprajú bojovať proti Rusom. Sľúbil, že nám privedie za niekoľko dní všetko svoje mužstvo, upozornil nás na chystaný útok Nemcov proti partizánom v oblasti Nízkyh Tatier.“

Veličko, Kalina 8. 8. 1944

„Slovenský ľud a armáda sú pripravení zjednotiť sa proti nemeckým okupantom. Vodcovia slovenskej armády Vás prosia dať signál k spoločnému vystúpeniu. Plán vystúpenia proti Nemcom je hotový, dohodli sme sa o spoločných akciách. Poslali sme nášho zástupcu do Bratislavy, aby urobil definitívnu a oficiálnu dohodu.“

Veličko 17. 8. 1944

„V oblastiach Ružomberka, Banskej Bystrice, Brezna a Zvolena boli rôznorodé

¹ Meno bolo pravdepodobne nesprávne transkribované. Nie je známe, o koho išlo.

a nečinné partizánske oddiely, pozostávajúce zo Slovákov, Rusov a Francúzov v počte 1500 ľudí. Pracujeme na zjednotení týchto oddielov do slovenského partizánskeho zväzku."

„1500 francúzskych zajatých vojakov a dôstojníkov, ktorí sú v Maďarsku, prechádza v dôsledku našej práce prostredníctvom agentúry nachádzajúcej sa v Bratislave do partizánskych oddielov. Termín prechodu je určený na 25. augusta."

„Organizoval sa francúzsky partizánsky oddiel v počte 52 ľudí z bývalých vojnových zajatcov v Nemecku. Veliteľom oddielu je nadporučík de Lannurien Georges, veliteľ eskadrony 5. jazdeckého pluku 2. jazdeckej brigády.

Francúzsky partizánsky oddiel, ktorého počet sa stále zväčšuje, prosí odovzdať generálovi de Gaullovi ubezpečenie oddielu, že bude na Slovensku bojovať do úplného víťazstva nad Nemcami."

O opatreniach Nemcov proti partizánom

Nemecké úrady vynakladajú všetko úsilie na to, aby likvidovali vzrastajúce národnooslobodzovacie hnutie v Československu.

Pri tom používajú okrem vojenskej sily tiež provokácie, aby diskreditovali partizánske hnutie.

Velitelia partizánskych oddielov hlásia:

Veličko, Kalina 11. 8. 1944

„Zachytili sme rozkaz čís. 12 843 generála Časenuš² 2. pešej divízii, v ktorom sa divízii ukladá zničiť partizánov v oblasti Nízkyh Tatier."

Voľanskij 9. 8. 1944

„Na strednom Slovensku Nemci zhodili ako partizánov niekoľko skupín vlasovcov, ktorí okrádajú obyvateľstvo, znásilňujú ženy.

Úlohou podobných skupín je diskreditovať partizánske hnutie a poštváť obyvateľstvo proti partizánom."

Veličko, 17. 8. 1944

„V oblasti Banskej Bystrice pôsobia ako partizáni vlasovci. Poslali sme skupiny, aby ich pochytili."

Tatarčuk 22. 7. 1944

„Nemecké úrady na Slovensku dávajú za vydanie nášho parašutistu 5000 korún."

Veličko, Kalina 14. 8. 1944

„Na Slovensku bolo vyhlásené 12. 8. 44 stanné právo."

Náčelník Ukrajinského štábu partizánskeho hnutia
generálporučík Strokač.

Podľa českého prekladu publikovaného v časopise „Přspěvky k dějinám KSČ", 1961, 1, s. 69—72, porovnaného s ruským strojopisným prepisom originálu.

² Nesprávne transkribované meno. Pravdepodobne Čatloš.